

השריון בהבקעת מערכים מבוצרים

סא"ל מ. בריל

לאחר מלחמת-העולם השניה אורגנו הצבאות המודרניים מחדש, כשלעניי המתכננים ניצבים לקחי המלחמה האחרונה מזה, דמותה ותנאיה המשווערים של מלחמה עתידה מזה.

התגלות השריון (ובמיוחד הטנקים) כגורם מכריע בכוחות היבשה היא אחד מן הלקחים העיקריים של מלחמת-העולם השניה. כתוצאה מכך מושם ברוב הצבאות דגש מיוחד על ארגון חיל זה ועל פיתוחו. צבאות מסוימים, בעלי אמצעים מרובים, מרחיקים לכת ועוברים לשריון כל כוחות היבשה.

מכיון שכל הצבאות המודרניים מפתחים את חיל-השריון, יש להתאים לכך את אורחות ההתקפה וההגנה של כוחות-היבשה. בקרב ההגנה, למשל, מושם היום הדגש על הגנה נגד-שריון. מתוך ההנחה שהשריון יהיה חוד-החנית והמחץ של התוקף. אם יצליח המגן לבלום חיל זה או להתישו, ייכשל התוקף ולא יוכל לבצע את משימותיו.

נוכח מציאות זו פיתחו חלק מצבאות העולם טכניקה של התארגנות להגנה, אשר גורסת בעיקר הקמת מערך מבוצר ורצוף על שטחים עבירים לשריון, כאשר אגפיה-המערך נשענים על שטחים, שאינם עבירים לרכב-קרבי משורין. אף מספר צבאות במזרח-התיכון, כמו צבאות מצרים וסוריה, אימצו לעצמם תפיסה זו, ומשנים בהתאם לכך את שטחי-המפתח להגנה.

בעלות עדיפות בטנקים מסוגלות גם הן לבצע את המשימה בהצלחה.

★

לעוצבות משוריינות תכונות מיוחדות, הבאות לבטוי בשדה הקרב, אותן אין למצוא בעוצבות חי"ר; יתרונות אלו מפצים אותן על חוסר חי"ר. יתרונות אלה הם, למשל, עוצמת-אש גדולה, מדויקת ומוגנת-שריון, ניידות בשטחים קשים למעבר תחת אש האויב — והלם שריון, המושג על-ידי צירוף של עוצמת-אש, ניידות והפעלת כוחות-השריון במרוכז. כל חייל ומפקד מכירים את יתרונות עוצמת האש והניידות של השריון, אך לרוב אין מעריכים כראוי את התכונה השלישית של השריון — ההלם השריון. ההלם השריון יגדל, ככל שעוצמת השריון שיוכנס לפעולה תהיה גדולה יותר (הכונה בעיקר לטנקים).

ההלם השריון בא לידי בטוי בעיקר במגע עם יחידות חי"ר, ללא הבדל מהי צורת ההגנה שהן נוקטות, או מה המצב בו הן נמצאות. ההלם שגורמת הופעת גופי-שריון גדולים מוכר היטב בצבאות העולם. ב"מערכות" התפרסמו מאמרים של קצינים סובייטיים וגרמניים, המתארים כיצד יחידות חי"ר שלמות, על מפקדיהן (מהצד הגרמני כמו מהצד הרוסי), נסו מהמערכה בראותן גופי-שריון גדולים. רק בהמשך המלחמה חוסנו החיילים בפני הלם השריון. אין ספק, שהלם השריון יהיה גורם חשוב בכיבוש יעדים קרקעיים על-ידי גופי-שריון גדולים.

★

כדי שעוצבות שריון יוכלו להבקיע יעד מבוצר ולהמשיך, לאחר התארגנות קצרה, בניצול ההצלחה — עליהן להתכונן לכך בעוד מועד ולתת את הדעת על מספר נושאים חשובים, כגון:

- גיבוש טכניקה של הבקעת יעדים מבוצרים, ביום ובלילה, על-ידי כוחות שריון.
- ניצול הניידות וכוח-העבירות המוגברים של הטנקים המודרניים להשגת הפתעה ולתמרון, על-ידי תנועה בשטחים קשים למעבר באגפים ובעורף. על עוצבות השריון להיות מוכנות לתקוף מכיוונים אלה במקביל לפריצה החזיתית, או להתחבר עם כוחות חי"ר מיוחדים, שיפעלו במסגרת ההבקעה בעומק מערך-האויב.
- שילוב כוחות מיוחדים — מוצנחים ומונחתים ממסוקים — לתפיסת הדרג השני של מערך-ההגנה, לפשיטות, לפגיעה במערך הארטילרי ולחסימה בפני תגבורות שריון-אויב אפשריות.

- שיתוף-פעולה הדוק עם חיל-האוויר. נקודה זו חשובה בעיקר בשלב הראשון של ההתקפה. המטרה: פגיעה במספר מפסימלי של טנקים ותותחים נ"ט, השולטים באשם על אזורי הפריצות.

הפעלת גופי-שריון במרוכז דרך שדות מוקשים (בעיקר בנקודות-תורפה של האויב, בקו הקדמי) מגבירה את ההלם ומסייעת בצורה טובה ביותר למאמץ העיקרי. את הסיוע האוירי יש להפעיל, כאשר השריון נע לכיבוש מוצבי החוץ (בטוח של 6-8 ק"מ מהיעדים). כאשר פותחים הטנקים המחפים בקרב-האש, רצוי להפעיל את הסיוע האוירי נגד

יש להניח, שהפיקוד העליון של כל צבא יפעיל את עיקר כוחות השריון שלו למימוש יעודם העיקרי — השתלטות על יעדים אסטרטגיים והכרעת שריון האויב, ויימנע במידת האפשר מלהטיל משימה של הבקעת יעדים מבוצרים על עוצבות משוריינות. כל צבא ינסה, ראשית-חכמה, להתגבר על יעד מעין זה על-ידי איגוף, כיתור, מצור או הפעלת עוצמת-אש גדולה, אשר יביאו לערעור רצון הלחימה של המגינים ולכניעתם. רק אם כל האמצעים הללו לא יצלחו להביא להכנעת המגינים, יהיה צורך להפעיל יחידות חי"ר — בסיוע של שריון, הנדסה, ארטילריה ואויריה — כדי לבצע הסתערות ישירה על היעד.

נוהגים להימנע מניצול השריון ללחימה על יעדים מבוצרים, משום שאופי היעד המבוצר מגביל את כושר התמרון והניידות — יתרונותיו העיקריים של השריון — מאריך את משך הלחימה וגורם לאבידות כבדות בכוח-אדם ובאמצעי-לחימה. פרט לכך, לאחר התקפת שריון על יעד מבוצר יש צורך בזמן התארגנות-מחדש, כך שהיחידה הלוחמת מוגבלת בניצול ההצלחה.

למרות זאת, יהיו מצבים מסוימים בהם יוטל על עוצבות משוריינות להבקיע יעדים מבוצרים. למשל:

- כאשר השריון, המנצל הצלחה, מגיע למערך מבוצר בעומק, שמוקם על דרכי-החדירה האפשריים של שריון למרחב התמרון.
- כאשר כיבושו של יעד אסטרטגי מבוצר ומוכן במיוחד להגנה, בעומק שטח-האויב, יביא להשגת הכרעה בגזרה או ליתרונות אחרים לתוקף (כדוגמת שארם-א-שיך, במבצע סיני).
- כאשר חי"ר, המיועד לכיבוש היעד המבוצר, מתקשה בביצוע המשימה או נכשל בה, אפשר להפעיל את השריון, ששימש עד-אז כעתודה, להשלמת המשימה או לביצועה.
- כאשר שריון הנמצא בשלב של ניצול הצלחה, נתקל ביעד מבוצר ואין בעקבותיו כוחות חי"ר, יש להחליט, אם יתקוף השריון באופן עצמאי ללא שהיות מיוחדות, או שימתין לכוחות החי"ר, אשר ימלאו את התפקיד העיקרי בהבקעה. במצב כזה, כל השהיה מסוכנת, כינון שהיא מאפשרת לאויב לתגבר את היעד. בכוחות העתודה העומדים לרשותו, כתוצאה מכך עלול התוקף לסבול אבידות גדולות פי כמה מאלה שהיו נגרמות לו, לו תקף מיד. בדרך כלל לא ישתהה אלא ייכנס להתקפה מיד. לאחר שיגמור את ההכנות ההכרחיות ואת נוהל-הקרב, המצב שונה אם השריון מקבל תגבורת של כוח חי"ר מוצנח או מונחת ממסוקים. הפעלת כוחות אלה בהבקעה לא תעכב במיוחד את השריון. היא אף תוכל להקל בהרבה על ההבקעה על-ידי ביצוע פעולות, המיוחדות לכוחות אלה.

★

העובדה, שעוצבות שריון עשויות להיות מופעלות ללחימה ביעדים מבוצרים, מאלצת אותן להתכונן ללחימה מסוג זה ביום ובלילה. על הלוחמים להכיר את כל התנאים המיוחדים והשונים המאפיינים לחימה ביעדים מבוצרים והמבדילים אותה מלחימה נגד יעדים קרקעיים רגילים או מקרב שריון בשריון. אופי היעד המבוצר מתאים יותר להבקעה על-ידי עוצבות ממוכנות בעלות עדיפות בחרמ"ש. אולם עוצבות משוריינות

● הפעלת מכסימום הכוח בגזרה צרה, תוך הקניית תרגולת של סיוע הדדי, מעבר כוח דרך כוח תוך ביצוע הלחימה — כל זאת תוך הפעלה של הטעיות ובגזרה הרחבה ביותר.

● התאמת התחזוקה לניהול הקרב ביעד המבוצר, דבר המ- חייב לשים דגש באספקת תחמושת גם לארטילריה וגם לטנקים תוך-כדי-קרב. טיפול בנפגעים וברכב-משוריין פגוע ויכולת תחמוש ותדלוק מהירים של השריון, כדי שיוכל לעבור מיד לניצול ההצלחה.

*

כיום שלטת הדעה, שיחידות חי"ר מעולות הן אשר חייבות לבצע את מרבית משימות ההבקעה של יעדים מבוצרים. אין ספק, שיחידות אלה יסבלו אבידות כבדות בכל שלבי הלחימה. שמירת חייהם-לוחמים הוא אחד העקרונות החשובים (לא על חשבון ביצוע המשימה, כמובן). משום כך עולה השאלה, האם לא כדאי לרכז גופי שריון גדולים יותר בעת-ההבקעה כדי לחסוך אבידות בכוח-אדם, ואפילו אם הדבר יגרום להגדלת האבידות בטנקים ובנגמ"שים. אני סבור, שכדאי להקריב טנקים (אשר חלקם יתוקנו ויופעלו שוב) ולחסוך עליידי כך עשרות הרוגים ופצועים ממיטב הלוחמים.

הארטילריה כדי להשתיקה או לאלצה לדלג לעמדות אחרות. השתקת הארטילריה בשלב זה תקל את הפריצה דרך שדות המוקשים. אלא שפגיעה מוקדמת מדי בארטילריה עלולה להשאיר לה די זמן לדילוג לעמדות-חליפין ולהפעלה-מחדש בשלב הקריטי של ביצוע הפריצות בשדות המוקשים על-ידי הכוחות ההנדסיים.

כדי למצות עד תום את שיתוף-הפעולה בין השריון לחיל-האוויר, יש לפתח טכניקה של שפה משותפת לשניהם; להגיע למצב, שהשריון יוכל להפעיל את המטוסים בכל שלבי הלחימה בהתאם לתגובות האויב ולנתוני מודיעין, ולשנות תוך תיאום מהיר כל הפעלה אשר תוכננה מראש. לדוגמה: לפי התכנית, בשלב הראשון על חיל-האוויר לסייע לשיתוק אמצעי הנ"ט בקו הקדמי. אלא שהאויב מפעיל עוצמה אר-טילרית יעילה נגד כוחות השריון המתקדמים להתקפה. במקרה כזה, צריכה להיות אפשרות לשנות את משימת המטוסים תוך כדי טיסתם; עליהם לתקוף את הארטילריה של האויב, כשהם כבר מעל היעד המבוצר, תוך תיאום קצר ביותר.

● פיתוח טכניקה של שיתוף-פעולה עם כוחות ארטילריה והנדסה בכל שלבי-הלחימה.

